

ELS DOS LLIBRES DE DÉU

CARLOS MESTERS

São Paulo SP, Brasil

A l'aula la professora pregunta: "Quin és el llibre més important que va escriure Déu?" Gairebé a cor els nens responen: "La Bíblia!". Resposta correcta?

I. Els Dos Llibres de Déu

Sant Agustí deia que Déu va escriure dos llibres. El primer llibre no és pas la Bíblia, sinó la creació, la natura, la vida. És a través del Llibre de la Vida que Déu vol parlar amb nosaltres. Déu va crear les coses parlant. Va dir: "Llum!". I la llum va començar a existir. Tot allò que existeix és fruit d'una paraula divina. Cada ésser humà és una paraula ambulat de Déu. En tenim consciència? Molta gent mira la natura i no pensa en Déu. Ja no ens adonem que estem vivint al bell mig del llibre de Déu i que som una pàgina viva d'aquest llibre diví. Agustí diu que va ser el pecat, o sigui, la nostra mania de voler-ho dominar tot, el que ens va fer perdre la mirada de la contemplació. Ja no aconseguirem descobrir com Déu està parlant en el Llibre de la Vida.

Per això –així ho deia Agustí–, Déu va escriure un "segon llibre", la Bíblia. No es va pas escriure per substituir el Llibre de la Vida. Ans al contrari. Es va escriure per ajudar-nos a entendre millor el Llibre de la Vida i a descobrir-hi els senyals de la seva presència amorosa. La Bíblia –deia també Agustí– ens torna la mirada de la contemplació i ens ajuda a desxifrar el món i a fer que l'univers es torni altre cop revelació de Déu, i torni a ser el que és: "el Primer Llibre de Déu".

Com va ser escrita la Bíblia? Com ho va fer Déu? El text de la Bíblia no va pas caure ja a punt, del cel. Va néixer a poc a poc, durant els segles, com a fruit d'un demorat procés d'interpretació de la vida, de la història, de la natura. Impulsat pel desig de trobar Déu, el poble va anar descobrint els senyals de la presència divina a la vida, i els transmetia per a les generacions següents. Al final, va acabar escrivint els seus descobriments en un llibre. Aquest llibre és la Bíblia. La Bíblia porta el resultat de la lectura que el poble hebreu va fer de la seva vida i història. El Segon Llibre de Déu, com deia Agustí, el va ajudar a descobrir el parlar de Déu en el Primer Llibre...

Tot això va succeir amb el Poble de Déu del qual nosaltres els cristians en som hereus. Però nosaltres no som pas els únics que senten en el cor la recerca de Déu. Això mateix passava i continua passant amb els pobles d'Àsia i d'Àfrica, amb els indis aquí a l'Amèrica Llatina, 102

amb els pobles d'Europa. Tots els pobles de totes les cultures i religions, durant la seva història, varen anar descobrint els trets de Déu dins del Llibre de les seves Vides. Com el poble hebreu, tots ells cercaven formes d'expressar les seves creences i conviccions en ritus i doctrines, en històries i normes, en llibres i temples, en celebracions i oracions, en imatges i símbols de Déu, per tal que no es perdés la riquesa d'aquesta saviesa acumulada al llarg dels segles.

No es tracta aquí que un poble pensi que la seva tradició religiosa sigui millor que la dels altres, ni que un poble vulgui convertir-ne un altre a la seva religió. No! L'any 2000, a Jerusalem, hi va haver una trobada d'oració per la pau en la qual van participar els tres màxims representants dels jueus, dels cristians i dels musulmans. Hi eren el Gran Rabí dels jueus, el Papa i el delegat de l'imam suprem dels musulmans. Els tres representaven més de tres mil milions d'éssers humans! Cada un va fer una breu exposició sobre el significat d'aquella trobada. Joan Pau II va dir una cosa ben senzilla i molt important: Som aquí no pas per convertir l'altre a la nostra religió, sinó per aprendre els uns dels altres com alabar Déu, com servir el proïsme i com defensar junts la Pau, i per no emprar mai la fe per legitimar guerres ni matances.

II. El gran repte

En tota la història de la humanitat, no hi ha hagut mai una època amb tants canvis en tants àmbits diferents i en tan poc temps com en els nostres darrers cent anys. La ciència està revelant coses noves de l'Univers, en el Primer Llibre de Déu, coses que ni els nostres avantpassats, ni sant Agustí podrien imaginar o sospitar. Per això, la concepció que tenim avui de l'Univers és radicalment diferent, per exemple, a la del temps en què es va fer la descripció de la Creació en el llibre del Gènesi.

Antigament pensàvem que la Terra era el centre de l'Univers. Avui descobrim, a través de la ciència, que la Terra no passa de ser un gra de sorra enmig de muntanyes immenses, d'una gota d'aigua enmig de l'oceà. El sol no passa de ser una petita estrella perduda a la perifèria de la nostra galàxia. Avui, així ho sembla, qui ens està ajudant a descobrir millor les coses de Déu en el Llibre de la Natura, ja no és pas la Bíblia com ensenyava Agustí, sinó les investigacions científiques. Per això, molta gent pregunta: aleshores, què n'hem de fer de la Bíblia i la seva

cosmovisió obsoleta? Com ens pot ajudar a interpretar aquest Univers immens que la ciència descobreix davant nostre? N'hi ha molts que ja no aconsegueixen llegir la Bíblia i creure en el que diu i ensenya. Cada vegada que llegeixen un tros de la Bíblia, els ve la pregunta incòmoda: seria així realment?

Aquí val la pena recordar una paraula de Climent d'Alexandria (segle IV) que deia: "Déu va salvar els jueus judaïcament, els grecs, gregament, els bàrbars, bàrbarament". I podem afegir: els brasilers, brasilerament, i els llatins, llatinement, etc. Així com els jueus, els grecs i els bàrbars, cadascú en el seu temps i en la seva cultura, a través de la constància de la seva fe i entremig de moltes crisis, varen ser capaços de descobrir els senyals de la presència amorosa de Déu en les seves vides, així ens desafien avui a nosaltres a descobrir la mateixa presència divina dins de la nova situació en què ens han posat la història i la ciència.

Així com en aquests darrers cent anys la ciència ens ha ajudat a llegir millor el Llibre de la Natura, així hem d'emprar la ciència per llegir i interpretar la Bíblia. No ens podem prendre al peu de la lletra les històries de la Bíblia sobre l'origen del món, com si tot hagués passat exactament així. El fonamentalisme és enemic de la veritat. Hem de procurar descobrir la intenció, el fil conductor, les conviccions que s'hi expressen. Deia Pau: "La lletra mata, l'Esperit és el que dona vida a la lletra".

I no és pas només això, n'hi ha més –i aquí arribaríem al gran repte–. Més enllà del text bíblic, més enllà de les doctrines, els dogmes, les imatges tradicionals de Déu, fins i tot de les conclusions boniques i revolucionàries de la ciència d'avui, en els pobles hi ha una fe tenaç que sempre reneix, fins i tot quan queda sufocada per una ciència que, de vegades, pretén ser infal·lible, o per un dogmatisme que, moltes vegades, es considera propietari de la veritat. Es tracta d'una intuïció mística, anterior a tot allò que fem en la ciència o en la religió. És una veu silenciosa, fràgil, sense paraules, que puja del fons de l'inconscient col·lectiu de la humanitat i ens diu: Déu existeix, està amb nosaltres, ens sent; en depenem, "en ell vivim, ens movem i som. [...] Perquè nosaltres també som del seu llinatge." (Fets 17, 28). I Agustí responia: "Ens feres per a tu, i el nostre cor està inquiet fins que descansi en Tu".

Totes les religions intenten donar una resposta a aquest anhel profund del cor humà, que té raons que la mateixa raó desconeix. Avui, més que mai, amb cada nova generació, tornen aquestes mateixes preguntes: per què existim? Qui ens va fer? Quin és el sentit de la nostra vida? Ciència i fe han d'ajudar a cercar la resposta. Aquest és

avui el gran repte o missió dels dos Llibres de Déu.

III. L'esperança que ens anima

El poble de la Bíblia va aconseguir descobrir la presència de Déu en la vida i en la natura. Deien: "El cel parla de la glòria de Déu" (Sl 19). Admiraven la grandesa del Creador i varen cantar la bellesa de la Creació en salms com el 8, 19, 46, 104, 136, 139 i 148.

Aquests salms ens donen una idea del que significava per al poble oprimat del desterrament la fe en el poder creador de Déu. En la lectura del Llibre de la Vida, doncs, no es tractava només d'obtenir informacions sobre el que havia succeït en el passat, en l'origen del món. Es tractava, sobretot, de saber qui era el Déu que estava amb ells allà a l'exili, en el fons del pou, en aquella foscor sense llum, en aquell desànim sense futur... El redescobriment de la presència creadora de Déu en la seva vida va ser com la resurrecció del poble que va il·luminar la vida i la mateixa natura.

Aquesta va ser i continua essent l'ajuda que la Bíblia, el Segon Llibre de Déu, pot, vol i ha de donar per tal que puguem comprendre millor el Primer Llibre de Déu, el Llibre de la Vida. I aquesta ajuda depèn no només de la investigació científica, sinó també i sobretot de la renovació interior de la nostra fe i del testimoni comunitari de la Bona Nova de Déu que ens va dur Jesús.

Molt més que els jueus, els grecs i els bàrbars del passat, avui tenim les nostres raons de sobra per dir: "Senyor Déu nostre, la teva presència irromp arreu de la Terra. L'Univers sencer canta la teva glòria!". Més que mai som convidats a tornar a agafar el Segon Llibre de Déu per, a través d'ell, (1) redescobrir la presència amorosa i creadora de Déu en tot allò que existeix, i (2) redescobrir en els descobriments increïbles de la ciència la revelació de Déu en el Llibre de la Vida.

La ciència i la fe, si són veritables, ens porten a ser humils, a no pretendre que la nostra religió sigui millor que les altres religions. Elles ens ajuden a aprofundir la nostra manera cristiana d'experimentar Déu en la vida i en la natura per tal que la puguem expressar i compartir amb els altres que pensen diferent de nosaltres i, així, enriquir-nos mútuament. En aquest compartir, tal vegada arribem a tenir la mateixa experiència que va tenir Jesús en contacte amb algú d'una altra raça i religió: "Us asseguro que ni a Israel no he trobat tanta fe" (Lc 7,9). Jesús va aprendre d'un pagà.

Tornem a la pregunta de la professora: Quin és el llibre més important que Déu va escriure per a nosaltres?